

Nr 116.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss tjänstårsberäkning för biträdande lärarinnan vid folkskola Sofia Regina Eklund och småskollärarinnan Selma Nygren; given Stockholms slott den 25 februari 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde:

I reglementet den 22 juni 1892 (nr 54) för småskollärares m. fl. Viss tjänst-
årsberäkning
för biträdan-
ålderdomsunderstödsanstalt, sådant detta reglemente i vissa delar
Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 103 häft. (Nr 116). 1

de lärarinnan
vid folkskola
S. R. Eklund
och småskol-
lärarinnan S.
Nygren.

lydde enligt kungörelsen den 24 oktober 1913 (nr 328) stadgades i § 1, att lärare och lärarinnor vid sådana av enskilda underhållna skolor, vilka tjänade samma ändamål som med statsmedel understödda och i reglementet omförmälda, till den allmänna folkundervisningen hörande skolor, kunde i särskilda fall och på de villkor, Kungl. Maj:t prövade skäligt bestämma, erhålla rätt till inträde i ålderdomsunderstödsanstalten, samt i § 10, att tjänstår räknades med avseende på rätt till understöd såsom fullt, om läraren därunder tjänstgjort 8 kalendermånader eller 34¹/₂ veckor, att med avseende på rätt till understöd hel tjänstgöring beräknades omfatta minst 20 undervisningstimmar i veckan ävensom att i lärarens tjänstetid skulle inräknas all hel tjänstgöring vid någon till den allmänna folkundervisningen hörande, av skoldistrikt underhållen skola; Kungl. Maj:t dock obetaget att för särskilda fall medgiva tjänstårsberäkning för tjänstgöring även uti av enskilda underhållna skolor av det slag, varom i § 1 förmäldes.

Sedan 1919 års riksdag dels beslutit, att — i stället för folkskollärarnas pensionsinrättning, folkskollärarnas änke- och pupillkassa, småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt och barnmorskornas pensionsanstalt — från och med ingången av år 1920 skulle inrättas en statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. med det verksamhetsområde, som angåves i det till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 18 mars 1919 fogade förslag till reglemente, dels bemyndigat Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vissa utav riksdagen angivna synpunkter, för nyssberörda anstalt utfärda reglemente i huvudsaklig överensstämmelse med nämnda förslag, utfärdade Kungl. Maj:t den 31 december 1919 reglemente för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. (svensk författningssamling nr 878).

I § 22 mom. 1 av detta reglemente stadgas, att vid beräkning av genast börjande tjänstepensionsbelopp icke blott de tjänstår tillgodoräknas, som befattningshavaren intjänat i den befattning, från vilken avgången sker, utan jämväl, med viss inskränkning, de tjänstår han intjänat för pension, bland annat, i annan befattning, som varit förenad med tjänstepensionsrätt i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt.

Hos Kungl. Maj:t har biträdande lärarinnan vid Zinkgruvans folkskola i Hammars församling Sofia Regina Eklund i skrivelse den

30 oktober 1919 anhållit att för erhållande av understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt få räkna tjänstår för den tid, den 15 augusti 1879 — den 31 december 1906, under vilken hon tjänstgjort vid nämnda skola, då densamma uppehölls av bolaget Vieille Montagne.

Vid ansökningen voro fogade 1) prästbetyg, enligt vilket sökanden är född den 2 september 1858; 2) examensbetyg, 3) av bolagets direktör O. Torell utfärdat tjänstgöringsbetyg med instämmande av församlingens skolråd, utvisande att Eklund från och med den 15 augusti 1879 till och med utgången av år 1906 med vitsord enligt högsta betygsgraden tjänstgjort såsom biträdande lärarinna vid av bolaget Vieille Montagne i Hammars församling utan bidrag av staten uppehållen folkskola, vilken i allt fyllde en vanlig folkskolas uppgifter och hade en årlig undervisningstid av 36 veckor med 30 undervisningstimmar i veckan samt inspekterades av statens folkskolinspektör; 4) tjänstgöringsbetyg, utfärdat av Hammars församlings skolråd och utvisande, att förenämnda skola från och med den 1 januari 1907 övertagits av Hammars församling, samt att Eklund från och med sistnämnda dag med enahanda vitsord tjänstgjort vid sagda skola och att hon fortfarande tjänstgör vid densamma.

Över ansökningen hava infortrade utlåtanden avgivits den 29 december 1919 av länsstyrelsen i Örebro, som hört vederbörande folkskolinspektör, den 5 februari 1920 av skolöverstyrelsen, den 19 mars 1920 av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. och den 1 juni 1920 av statskontoret.

Folkskolinspektören har intygat, att den av bolaget Vieille Montagne före den 1 januari 1907 med egna medel helt underhållna skolan vid Zinkgruvan varit i allt huvudsakligt ordnad i överensstämmelse med gällande föreskrifter, att den pågått årligen 36 läsveckor med 30 undervisningstimmar i veckan samt att den varit i fråga om lokaler, materiell, lärarbostäder m. m. fullt så väl utrustad som församlingens övriga skolor. Inspektören har av dessa och andra skäl förordat bifall till ansökningen.

Länsstyrelsen har likaledes, under åberopande av vad folkskolinspektören anfört, tillstyrkt bifall.

Skolöverstyrelsen har anfört följande:

Då skolan vid Zinkgruvan under den tid sökanden varit anställd såsom lärarinna därstädes, eller under tiden från och med den 15 augusti 1879 till och med den 31 december 1906, måste anses hava tjänat samma ändamål som de

med statsmedel understödda, till den allmänna folkundervisningen hörande skolor, vilka omförmålas i § 1, första stycket av reglementet den 22 juni 1892 för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, får överstyrelsen, under åberopande av § 10, tredje stycket i nämnda reglemente, sådant sagda författningsrum lyder enligt kungörelsen den 24 oktober 1913 om ändrad lydelse av vissa paragrafer i berörda reglemente, tillstyrka bifall till förevarande ansökning.

Styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. har i ärendet anfört:

Den av sökanden under tiden från 15 augusti 1879 till 1906 års slut fullgjorda tjänstgöring såsom biträdande lärarinna vid Zinkgruvans skola i Hammars församling, vilken skola då ägdes av bolaget Vieille Montagne, har, enligt vad handlingarna i ärendet giva vid handen, i alla avseenden varit av beskaffenhet, att sökanden enligt det för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt före 1920 års ingång gällande reglemente bort kunna erhålla rättighet att för samma tjänstgöring räkna tjänstår för erhållande av understöd från nämnda anstalt. Och denna rättighet torde, i likhet med vad förut i liknande fall ägt rum, hava medgivits utan någon kostnad för vare sig skoldistriktet eller lärarinnan. Såsom exempel å ett på senare tid lämnat medgivande av dylik art får styrelsen åberopa Kungl. Maj:ts beslut den 5 juli 1918 i anledning av en ansökning av småskollärarinnan vid Rydboholms skola i Kinnarums församling Anna Andersson om tjänstårsberäkning för åren 1884—1897, då hon tjänstgjort vid nämnda skola, som då ägdes av ett bolag.

Enligt det för den nya pensionsanstalten gällande reglemente av den 31 december 1919 § 6 äger pensionsanstalten medgiva rättighet till retroaktiv tjänstårsberäkning, därest vissa i nämnda paragraf angivna villkor i avseende å tjänstgöringens art och omfattning befinnas vara uppfyllda. Enligt § 9 i reglementet skall ett sådant medgivande, såvida ej annorlunda särskilt stadgats i de för befattningen gällande bestämmelserna, förbindas med förpliktelse för huvudmannen, i detta fall skoldistriktet, att erlägga en på visst sätt beräknad engångsavgift. De i kap. IV av reglementet meddelade särskilda bestämmelser angående folkskollärare m. fl. innehålla icke någon befogenhet för pensionsanstalten att befria huvudmannen från erläggande av sådan engångsavgift. Denna engångsavgift skulle, enligt vad av sakkunnig verkställd utredning giver vid handen, i förevarande fall uppgå till 7,976 kronor 58 öre, varav huvudmannen genom löneavdrag av befattningshavaren skulle äga rätt att uttaga ersättning med 2,658 kronor 86 öre. Skulle dylikt löneavdrag icke förekomma och motsvarande belopp ej heller gäldas av huvudmannen, minskades dennes engångsavgift följaktligen till 5,317 kronor 72 öre, varemot såsom följd därav befattningshavares pension komme att minskas med 219 kronor 74 öre.

Å andra sidan hade sökanden, därest den begärda rätten till tjänstårsberäkning blivit henne medgiven av Kungl. Maj:t före 1920 års ingång, vilket i detta fall även varit tänkbart, enär ansökningen inkommit till ecklesiastikdepartementet under år 1919, ägt rättighet att för erhållande av pension från den nya anstalten utan vidare räkna tjänstår för nu ifrågavarande tid, i vilket hänseende styrelsen får åberopa städgandet i § 22 mom. 1 a) av reglementet

Under åberopande av vad sålunda anförts får styrelsen, för den händelse Kungl. Maj:t finner sig kunna medgiva undantag från reglementets tillämpning i detta fall, hemställa, att i anledning av ansökningen må av Kungl. Maj:t medgivas sökanden att för erhållande av pension från den nya pensionsanstalten räkna tjänstår för ifrågavarande tid utan erläggande av engångsavgift.

Skulle ett sådant medgivande ej anses kunna lämnas och skulle ej heller engångsavgiften erläggas, synes sökandens pension från den nya anstalten komma att uppgå till endast omkring 13/33 av hel pensions belopp 1,237 kronor 50 öre. således omkring 500 kronor.

Statskontoret har yttrat bland annat:

Därest ärendet hunnit slutbehandlas under år 1919, synes anledning föreligga till antagande att sökanden i likhet med vissa andra folkskollärarynnor erhållit rättighet att för tjänstgöring vid en enskild skola räkna tjänstår för erhållande av understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, i vilket fall sökanden enligt bestämmelsen i § 22 mom. 1 a) i reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. skulle hava ägt tillgodoräkna sig samma tjänstgöringstid jämväl för pension från sistnämnda anstalt.

Vid sådant förhållande och då enligt statskontorets mening billighetsskäl tala för att det för sökanden ordnas i förevarande hänseende på samma sätt, som i föregående dylika fall skett enligt Kungl. Maj:ts medgivande, anser sig statskontoret böra hemställa, det täcktes Kungl. Maj:t förklara att sökanden skall anses hava vid 1919 års utgång för sin tjänstepensionsrätt i småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt ägt tillgodoräkna sig även den tid från den 15 augusti 1879 till utgången av år 1906, då hon tjänstgjort vid Zinkgruvans skola, som då ägdes av ett bolag.

Skulle Kungl. Maj:t icke finna sig kunna meddela en dylik förklaring, synes det statskontoret, som om annan utväg till frågans lösning icke skulle förefinnas, än att ärendet föreläggas riksdagen för lämnande av medgivande därtill, att sökanden må utan hinder av bestämmelserna i reglementet för den nya anstalten tillgodoräkna ifrågavarande tjänstgöringstid såsom tjänstår för pension utan att någon engångsavgift erlägges.

Vidare har lärarinnan vid Zinkgruvans småskola i Hammars församling Selma Nygren i skrivelse den 31 oktober 1919 anhållit att för erhållande av understöd från småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt få räkna tjänstår för den tid, den 1 januari 1891—den 31 december 1906, under vilken hon tjänstgjort vid Zinkgruvans av bolaget Vieille Montagne uppehållna småskola.

Ansökningen var åtföljd av 1) prästbetyg, enligt vilket sökanden är född den 27 augusti 1858; 2) examensbetyg; 3) av bolagets direktör O. Torell utfärdat tjänstgöringsbetyg med instämmande av församlingens skolråd av innehåll bland annat, att sökanden med vitsord enligt högsta betygsgraden tjänstgjort vid den av bolaget

uppehållna småskolan från och med den 1 januari 1891 till och med utgången av år 1906 samt att skolan haft en årlig undervisningstid av 36 veckor med 25 undervisningstimmar i veckan; 4) av Hammars församlings skolråd utfärdat tjänstgöringsbetyg, utvisande, att sökanden med enahanda vitsord tjänstgjort vid Zinkgruvans småskola från och med den 1 januari 1907, då församlingen övertog skolan, och fortfarande där tjänstgör.

Över denna ansökning hava infordrade utlåtanden avgivits den 29 december 1919 av länsstyrelsen i Örebro, som hört vederbörande folkskolinspektör, den 22 januari 1920 av skolöverstyrelsen, den 19 mars 1920 av styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. och den 1 juni 1920 av statskontoret.

Folkskolinspektören, länsstyrelsen och skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till ansökningen.

Styrelsen för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. har till en början erinrat, att sökanden före 1920 års ingång på grund av då gällande praxis kunde anses äga skäliga anspråk på den begärda tjänstårsberäkningen utan någon kostnad för vare sig skoldistriktet eller henne själv, samt meddelat, att den i §§ 6 och 9 av reglementet för statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. omförmälda engångsavgiften skulle i detta fall uppgå till 5,213 kronor 37 öre, varav huvudmannen genom löneavdrag av befattningshavaren skulle äga rätt att uttaga ersättning med 1,737 kronor 79 öre. Skulle dylikt löneavdrag icke förekomma och motsvarande belopp ej heller gäldas av huvudmannen, komme befattningshavarens pension att reduceras med 143 kronor 62 öre.

Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte medgiva sökanden rätt att för erhållande av pension från den nya pensionsanstalten räkna tjänstår för ifrågavarande tid utan erläggande av engångsavgift. Skulle dylikt medgivande ej lämnas och ej heller engångsavgift erläggas, skulle sökandens pension komma att uppgå till allenast omkring 500 kronor.

Statskontoret har i detta ärende åberopat sitt yttrande rörande den av Sofia Regina Eklund gjorda ansökningen.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret håller jag före, att, därest förberörda båda ärenden hunnit slutbehandlas under år 1919, de båda sökandena skulle, på grund av förutnämnda bestämmelser i reglementet

för småskollärares m. fl. ålderdomsunderstödsanstalt, erhållit rätt att för understöd från ålderdomsunderstödsanstalten tillgodoräkna sig de tjänstår, de intjänat vid de av bolaget Vieille Montagne underhållna skolorna. Då emellertid ifrågavarande ärenden icke kunnat avgöras under nämnda år och då riksdagens samtycke för bifall till ansökningarna nu torde vara erforderligt, anser jag, att framställning i ämnet bör göras hos riksdagen. För egen del finner jag billigt, att omförmälda lärarinnor erhålla den av dem sökta och av samtliga de hörda myndigheterna tillstyrkta rätten till tjänstårsberäkning för pension.

Jag hemställer därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva

att biträdande lärarinnan vid Zinkgruvans folkskola i Hammars församling Sofia Regina Eklund och lärarinnan vid Zinkgruvans småskola i samma församling Selma Nygren må för pension från statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., utan att någon engångsavgift för dem erlägges, tillgodoräkna sig den tid, under vilken de före den 1 januari 1907 tjänstgjort vid de av bolaget Vieille Montagne underhållna skolor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Neuendorff.
